

Biroul permanent al Senatului

Bp. 210 / 11 mai 2023

CONSILIUL NAȚIONAL AL AUDIOVIZUALULUI

ROMÂNIA
BUCUREȘTI
Bd. Libertății nr. 14
Sector 5, CP 050706
CF 4266189

Autoritate publică
autonomă
Tel.: +4 0213055356
Fax: +4 0213055354
cna@cna.ro
www.cna.ro

Către,

PARLAMENTUL ROMÂNIEI – SENAT

Calea 13 Septembrie nr. 1-3, sector 5, Bucuresti, cod poștal: 050711
Tel.: +40 21 414 1111; +40 21 316 0300

Referitor la: adresa dumneavoastră nr. 1889/11.04.2023,
înregistrată la CNA sub nr. 4717/19.04.2023

CONSILIUL NAȚIONAL AL AUDIOVIZUALULUI REGISTRATURA	
INTRARE	Nr. 4717 RF
IESIRE	
Ziua 05	Luna 05 Anul 2023

În atenția Domnului Mario - Ovidiu Oprea, Secretar General

Biroul permanent al Senatului

Stimate Domnule Secretar General,

295 / 15.05.2023

Întrunit în ședință publică în data de 4 mai 2023, Consiliul Național al Audiovizualului a analizat propunerea legislativă Bp. 210/2023 și vă comunicăm opinia instituției:

Menționăm că, prin avizul pe care îl emite, Consiliul Național al Audiovizualului nu se poate pronunța asupra oportunității soluțiilor legislative preconizate.

Propunerea legislativă Bp. 210/2023 are ca obiect de reglementare „interzicerea utilizării malițioase a tehnologiei și limitarea fenomenului Deepfake (Falsul Sever)¹”.

Menționăm că în cadrul expunerii de motive se precizează că intervenția legiuitorului „este necesară și importantă pentru limitarea efectelor malițioase ale conținutului în imagini, în înregistrări audio și video”. Totodată, se completează cu ideea că „specialiștii în domeniu consideră că deepfake-ul este mult mai periculos și are un impact mult mai puternic decât știrile false cu care ne-am obișnuit în ultimii ani, toate acestea deoarece deepfake-ul cuprinde toate elementele unui produs de media, respectiv text, fotografie, video, audio”.

Proiectul de lege definește noțiunea de „Deepfake (Falsul Server)” și stabilește condițiile pentru care poate fi reținută infracțiunea. Potrivit proiectului de lege, „prin Deepfake (Falsul Server) se înțelege orice conținut de tip imagine, înregistrare audio sau înregistrare video create cu ajutorul Inteligenței Artificiale (IA) sau cu ajutorul tehnologiei de augmentare a realității (RV) astfel încât să creeze aparența că o persoană a spus sau a făcut lucruri care în realitate nu au fost spuse, respectiv nu au fost făcute de acea persoană”.

¹ În adresa de înaintare este folosită expresia „Falsul Sever”, fiind ortografiată greșit. Pentru a fi utilizată aceeași terminologie precum este folosită în celelalte documente atașate adresei de înaintare, expresia ar trebui redată „Falsul Server”.

Reglementări la nivelul Uniunii Europene:

În antiteză cu conceptul de „Deepfake”, în domeniul audiovizualului este consacrat principiul asigurării informării corecte. În acest sens, la nivelul Uniunii Europene sunt stabilite anumite repere legislative care să conducă la respectarea informării corecte.

Un astfel de demers se referă la anumite standarde de autoreglementare pentru combaterea dezinformării. În octombrie 2018 este adoptat **Codul de bune practici privind dezinformarea**, iar în anul 2021, Comisia Europeană publică orientările cu privire la modul în care acest cod ar trebui consolidat pentru a deveni un instrument mai eficace de combatere a dezinformării. Astfel, în anul 2022, Codul de bune practici privind dezinformarea este consolidat. Noul cod urmărește să atingă obiectivele orientărilor Comisiei Europene prezentate în mai 2021, stabilind o gamă mai largă de angajamente și măsuri de combatere a dezinformării online.

Comisia Europeană colaborează deja cu marile platforme online pentru coduri de conduită privind combaterea discursurilor de incitare la ură în mediul online și privind diseminarea știrilor false.

Cu privire la tema inteligenței artificiale, **Parlamentul European a adoptat Rezoluția din 12 februarie 2019 referitoare la o politică industrială europeană cuprinzătoare în domeniul inteligenței artificiale și al roboticii.**

Conform Rezoluției din 12 februarie 2019, Parlamentul European invită Comisia să se asigure că orice persoană care produce materiale **deepfake** sau videoclipuri sintetice sau orice alte videoclipuri sintetice realizate în mod realist **declară în mod explicit că nu sunt originale.**

Pentru combaterea realizării de materiale deepfake, prin Rezoluția Parlamentului European din 12 februarie 2019 se prezintă faptul că inteligența artificială și tehnologia lingvistică pot oferi aplicații importante pentru a stimula unitatea Europei în diversitatea sa: traducere automată, agenți conversaționali și asistenți personali, interfețe în limbaj vorbit pentru roboți și internetul lucrurilor, analiză inteligentă, **identificarea automată a propagandei online, știri false, discurs instigator la ură.**

De asemenea, la nivelul Uniunii Europene se solicită ca furnizorii de astfel de tehnologii să fie răspunzători pentru tot conținutul generat și difuzat de inteligența artificială (AI), în special pentru încălcarea drepturilor personale și a drepturilor de autor, dezinformarea sau discriminarea.

Reglementări naționale:

Prin Legea audiovizualului și prin legislația secundară (Codul audiovizualului) se stabilește că trebuie să se asigure informarea obiectivă a publicului prin prezentarea corectă a faptelor și evenimentelor și să se favorizeze libera formare a opiniilor.

Consiliul Național al Audiovizualului are în vedere informarea corectă a publicului în contextul extinderii dezinformării și a fenomenului de știri false (fake-news).

În ceea ce privește rolul său, Consiliul va continua să solicite furnizorilor de servicii media audiovizuale să asigure respectarea obligațiilor legale privind informarea corectă a publicului prin difuzarea de informații preluate din surse oficiale și surse de încredere, naționale și internaționale, astfel încât serviciile media audiovizuale să poată contribui la combaterea contaminării publicului cu știri false apărute pe rețelele de socializare.

Observații formulate asupra proiectului de lege:

Referitor la conținutul dispozițiilor propuse, precizăm că **proiectul de lege va fi analizat din perspectiva reglementărilor din domeniul audiovizualului și prin prisma aplicabilității**

acestui în baza atribuțiilor conferite de Legea audiovizualului nr. 504/2002, cu modificările și completările ulterioare. Astfel, ținând cont și de normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, apreciem că, potrivit art. 6 din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, proiectul de act normativ trebuie să instituie reguli necesare, suficiente și posibile care să conducă la o cât mai mare stabilitate și eficiență legislativă.

În ceea ce privește noțiunea care urmează a fi definită la **art. 1 din proiectul de lege**, în cazul în care se impune folosirea termenului „*deepfake*” în limba engleză, ar fi indicat ca acesta să fie însoțit și de corespondentul său în limba română. În acest sens, „*Deepfake*” înseamnă **media sintetică**, adică un conținut vizual și audio falsificat (manipulat sau generat) prin utilizarea învățării automate (Machine Learning), o ramură a inteligenței artificiale (Artificial Intelligence – AI) și a informaticii care se concentrează pe utilizarea datelor și a algoritmilor pentru a imita modul în care oamenii învață, îmbunătățindu-i treptat acuratețea.

Într-o posibilă abordare, „*Deepfake*” poate însemna utilizarea rău intenționată a mediilor sintetice generate de inteligența artificială, dar aceasta nu este în niciun caz o definiție universal valabilă.

Pentru o definiție corespunzătoare a termenului, ar trebui avută în vedere și distincția între utilizarea pozitivă a mediilor sintetice (*deepfake*-uri), anume satira sau parodia (făcută în mod responsabil și cu o marcă adecvată) și utilizarea negativă, rău intenționată.

În plus, o altă tehnică de „*deepfake*” este înlocuirea feței unei persoane (sau schimbarea feței), care transpune fața unui individ pe alt corp. Această tehnică a câștigat notorietate pentru utilizarea pe scară largă în producția de pornografie *deepfake*.

Alăturarea noțiunii „*Falsul Server*” la termenul *Deepfake*” este utilizată greșit în definiția propusă la art. 1 din proiectul de lege, întrucât cele două termene nu sunt sinonime. Pentru a se evidenția distincția între cele două noțiuni, precizăm că un server este un calculator sau un sistem de calculatoare care oferă servicii de rețea la alte calculatoare sau dispozitive conectate la acea rețea. Adică, un server este un program sau un computer care procesează solicitări din partea unui utilizator sau stochează informații.

Având în vedere că termenul „*deepfake*” prezintă un anumit grad de complexitate, în definirea acestuia ar trebui să se țină cont de mai multe elemente, evaluându-se efectele previzibile ale soluțiilor preconizate.

Ca observație generală, semnalăm faptul că propunerea legislativă este lipsită de previzibilitate și claritate, întrucât nu rezultă cu precizie care este interferența cu Legea audiovizualului nr. 504/2002, cu modificările și completările ulterioare, și nici dacă textul propus vizează în concret domeniul audiovizualului, așa cum s-ar putea deduce din **formularea propusă la art. 2 din proiectul de lege**, și anume, „*realizarea, difuzarea și stocarea pe internet sau în mass-media de conținut de tip imagini sau înregistrări audio-video concepute cu ajutorul tehnologiei IA sau RV*”. Norma nu este suficient de previzibilă, întrucât nu se prevede în concret modalitățile de diseminare a acelor materiale, de exemplu, **difuzarea** în cadrul serviciilor media audiovizuale și/sau a platformelor de partajare a materialelor video. Mai mult, în cadrul art. 2 din proiectul de lege se face referire doar la „*situația în care nu sunt însoțite de o notificare vizibilă*”, astfel nu se precizează ce notificare ar trebui să însoțească un conținut de tip *Deepfake*.

Prin utilizarea sintagmei „*server*” în cadrul art. 1, cu raportare la art. 2 din proiectul de lege, dacă aceste dispoziții vizează și spațiul online (prin intermediul internetului), menționăm faptul că furnizorii de platforme online intră sub incidența Legii nr. 365/2002 privind comerțul electronic, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Regulile în materia răspunderii

prevăzute în Legea nr. 365/2002 au în vedere caracterul pur tehnic al activităților furnizorului care exploatează sau oferă acces la o rețea de comunicații. Se pleacă de la premisa că furnizorul nu cunoaște și nici nu controlează informațiile transmise sau stocate prin: intermedierea prin „*simplă transmitere*” (art. 12); stocare temporară a informației (art. 13); stocare permanentă a informației (art. 14); instrumente de căutare a informațiilor și legături cu alte pagini de web (art. 15). Totodată, menționăm și faptul că furnizorii de platforme online au responsabilitate pentru organizarea conținutului, și nu asupra conținutului propriu-zis.

În legătură cu **art. 3 din proiectul de lege**, se deduce că prin norma propusă se intenționează permiterea utilizării materialelor „*deepfake*” în scopul promovării unor produse sau servicii, cu condiția marcării acestora cu textul „*Acest material conține ipostaze imaginare*”.

De precizat faptul că în publicitate sunt folosite scenarii de tip imaginar prin transpunerea unor idei de creație și creativitate, care țin cont de anumiți parametri și anumite obiective de marketing și de comunicare. În acest sens, nu ar trebui să se creeze confuzie între tehnicile de simulare virtuală utilizate în publicitate și conceptul de „*deepfake*”.

Prin raportarea art. 2 la art. 4 din proiectul de lege, nu este clar dacă desfășurarea celor trei tipuri de activități incriminate, anume, „*realizarea, difuzarea și stocarea pe internet sau în mass-media*”, constituie infracțiune doar în mod cumulativ sau și separat, fiecare activitate în parte. De asemenea, nu este prevăzută entitatea competentă să aprecieze asupra existenței unei astfel de situații. Proiectul de lege nu lămurește ce autoritate este responsabilă să determine dacă imagini sau înregistrări audio-video „*realizate, difuzate și stocate pe internet sau în mass-media*” reprezintă un „*deepfake*”.

Concluzii:

Referitor la soluția legislativă preconizată, din conținutul propriu-zis al proiectului de lege nu se poate identifica cu claritate interferența acestuia cu Legea audiovizualului nr. 504/2002.

Față de normele noi propuse, putem specifica faptul că prin reglementările din domeniul audiovizualului, atât pentru respectarea principiului asigurării unei informări corecte, cât și pentru combaterea dezinformării în serviciile media audiovizuale și în platformele de partajare a materialelor video, furnizorii acelor servicii trebuie să asigure verificarea fiabilității și acurateței fișierelor video/audio și a conținutului video/audio care sunt răspândite prin intermediul rețelelor de socializare și care pot constitui subiect de știre sau de construire a unui program audiovizual. Astfel, pentru prevenirea diseminării unor materiale „*deepfake*” furnizorii de servicii media audiovizuale și cei ai platformelor de partajare a materialelor video vor asigura verificarea surselor și identificarea acelor conținuturi pentru integrare în rapoartele de știri de ultimă oră și în curs de dezvoltare, precum și în cadrul programelor audiovizuale.

Spre deosebire de dezinformarea bazată pe text (în scris sau exprimat verbal), media sintetică (*deepfake*) poate crea un anumit impact chiar și atunci când este dezmințită sau recunoscută ca fiind „*deepfake*”. Natura impactului poate face ca „*deepfake*” să fie un instrument util pentru actorii maligni (rău intenționați) care caută rezultate imediate pe termen scurt, fie în ziua alegerilor electorale, fie în timpul unei anumite confruntări politice.

Mai mult, Facebook, Amazon, Parteneriatul pentru AI, Microsoft și o gamă largă de instituții de cercetare au lansat o provocare de detectare a „*deepfake-urilor*”, care promovează instrumentele tehnice capabile să identifice „*deepfake-urile*”. Cu toate acestea, legiuitorul național va trebui să stabilească și măsuri de combaterea diseminării materialelor „*deepfake*” nu numai pentru interzicerea acestora.

Având în vedere riscul pe care aceste materiale „*deepfake*” manipulative sau care dezinformează să fie percepute de public drept reale, proiectul de lege Bp. 210/2023 ar trebui să includă elemente de educație în domeniul mass-mediei care să permită publicului larg și utilizatorilor de servicii disponibile pe platformele de partajare a materialelor video să se implice în mod critic, să înțeleagă și să distingă diferența dintre „*conținut de tip imagini sau înregistrări audio-video*” sintetice și autentice.

Cu stimă,

MARIA MONICA GUBERNAT.

PREȘEDINTE

